

THE NIGHT SEDER BAIS MEDRASH

TAILORED TO FIT YOUR SCHEDULE AND YOUR NEEDS

Week 1 דינא ד'מלכותא דינא

ב"ק קי"ג,
ב"ב נ"ה
רשב"ם ב"ב נ"ד
ר"ן נדרים כ"ח
חתם זופר חו"מ מ"ד אות ג'
גיטין י'
רשב"א שם, רמבם מלוה ולוה כ"ז א' ומ"מ
טו"ר חו"מ ס"ה ו', והרמה כתב
חו"מ שסט י"א
ש"ך ע"ג ל"ט
שו"ת רשב"א, רמ"א חו"מ שסט א', שך עג ל"א
הפרדס שנה ל"א חוברת ז',
שו"ת מהרש"ג
אגרות משה חו"מ ח"א ע"ב
דרכי משה שס"ט ג'
חזו"א ליקוטים טז

לז"נ ר' שמואל-ל יוסף בן ר' מרדכי אהרן ע"ה

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי א-ליעזר ע"ה

לז"נ ויצה בת ר' שמואל-ל זאב ע"ה
לז"נ לוי בן דוד שלמה
לז"נ שמואל-ל זאב בן לוי

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash
Please contact us for sponsorship opportunities

הדפסה בראלוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה-

ב"ב נ"ה

המלך דדיסקא דהא
שטר כדאמר דהגזול דהא (ב"ק דף
קכ"ג:) ה"ל מאן דנקיט דסקא דהא
הגזול וצפיק השולח (גמ' דף קכ"ג:)
מעיקרא צמאי אפקינהו דסקי:

הני תלת מילי אישתעי ל' עוקבן בר נחמיה ריש גלותא משמיה דשמואל
(ה) דינא דמלכותא דינא ואריסותא^א דפרסאי עד מ' שנין *והני זהרורי דובין
ארעא לטסקא וזיניהו זביני וה"מ לטסקא *אבל לכרנא לא מ"ט כרנא אקרקה
דגברי מנח רב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו שערי דכרנא משתעבדי
לכרנא אמר רב אשי אמר ל' הונא בר נתן קשי בה אמימר *א"כ במלת
ירושת בנו הבכור דהוה ליה ראוי^ב ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק א"ל^ג
אי הכי אפילו טסקא נמי אלא מה אית לך לזימור דיהיב טסקא ומית הכא
נמי דיהיב כרנא ומית אמר רב אשי אמר ל' הונא בר נתן שאילתינהו לספרי
דרבא ואמרו ל' הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע ולא היתם לאוקומי
מילתיה הוא דאמר^ד ואמר רב אשי *פרדכת מסייע מתא וה"מ דאצילתיה מתא
*אבל אנדיסקי סיעתא דשמוא היא אמר רב אשי *דיוחנן *המצד והחצב מפסיקין
בנכסי הגר *אבל לענין פאה וטומאה לא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אפילו
לפאה וטומאה פאה מאי היא דתנן^ה *ואלו מפסיקין לפאה הגזול והשלולית
ודרך

המס שכן דינא דמלכותא דמאן דיהיב טסקא ליכול ארעא כדאמר לעיל: וזינייהו זביני. מה שקומין הקרקע מעבדי המלך בשביל המס
שנותנים מכרן קיים דדינא דמלכותא דינא ואם יחזרו בעלים ראשונים או יתעשרו ויחזרו להחזיר המס להני זהרורי לא יוכלו לערער על
הני זהרורי כלל דזינייהו זביני: וזהרורי. על שם נחלה שקרוי וזהרר לקמן בפרק המוכר את הבית (דף קכ"ג:) ואי א"ל וזהרר אפילו צמתי
ופרדיסי והלך תלת מילי קמיתא דינא דמלכותא דינא וצאריסא דפרסאי והני זהרורי שחליין צדינא דמלכותא דינא הכי תלת: והני
מילי. דזינייהו זביני אי וצין לטסקא בשביל מס הקרקע שלא נתנו הצעלים: אבל *כרנא. בשביל כסף גולגלתא שלא פרעו
מוכרו להם עבדי המלך קרקעותיו של זה לא הוו זביני דאין זה דינא דמלכותא לגבות הקרקע בשביל מס הראש כי אם בשביל
מס הקרקע: אקרפתא דגברא מנח. או יתפשוהו עד שיתן מאליו או יצטרך מן העיר והך מלחא גמרא קאמר ליה: אפי' שערי
דכרנא. שכר נחלה מן הקרקע ומונחין בכדו וכל שכן קרקע עומה ולא שגא וצין ארעא לטסקא או לכרנא וזינייהו זביני דהכי
הו דינא דמלכותא: שערי דכרנא. כלומר כל מטלטלין שיש לו בעולם משועבדין למלך בשביל מס ראשו והיכא דלא פרע נתחייב כל
אשר לו ומי שיקנה מעבדי המלך צין קרקעות צין מטלטלין וזינייהו זביני: אם בן. דאפילו שערי דכרנא משתעבדי לכרנא היכי
יתקיים הכחוש דכתיב (דברים כה) בכל אשר ימצא לו הרי באותה המלכות בעלת ירושת צו הבכור דכל ממון האב אם מת ולא
פרע עדיין כרנא דשנה זו הוה ליה ממונו ראוי דאינו מוחזק בו כלל כי אם המלך דשעבד המלך עדיף משאר שעבדין וכגוון דמי ומיהו
לאו אחקפתא מעלייתא היא דאיכא למימר אין הכי נמי חבטל וחבטל לשם וצאריסא דפרסאי יתקיים דשכחיה לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה:
אי הכי אפי' טסקא נמי. רב אשי הוא דקפריך עליה דלמימר הכי דכיון דקשיא ליה לאמימר הכי אפילו כי אמרין ארעא לטסקא אשחעבדא
לדברי הכל א"כ בעלת קרקעות ירושת צו הבכור: א"א באי אית *ד' *מימר. היכי דמי דלא חבטל כגון דיהיב טסקא של
אותה שנה בחלתא השנה ומית דעד סוף השנה אינה משועבדת למלך עוד והוה ליה מוחזק וטול צו בכור פי שנים ה"ו: וא"א היא
(ג) התם. לית הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע דלא משתעבדי לא קרקעות ולא מטלטלין לכרנא ואי וצין לכרנא לא הוו זבינייהו זביני
דכרנא אקרפתא דגברא מנח ואינהו ספרי דרצא דאמרי הלכתא כרב הונא לאוקומי מלתיהו צו לקיים מעשיהם ושטרות שכתבו
על מירת קרקעות שנמכרו לכרנא וצאו לומר דמשחעבדי לכרנא כדי שיהו המכירות והשטרות קיימין ומיהו שלא כדן נכתבו

הני משמעון שבו לא ידעו דהא
אמר רב כיון שניכש בה מכוש אחד קנה
כולה שלח רב הונא בר אבין ישראל שלקח
שדה מעובד כוכבים ובא ישראל אחר והחזיק
בה אין מוציאים אותה מידו וכן היה ר' אבין ור'
אילעא וכל רבותינו שוין בדבר אמר רבה^א

הני תלת מילי אישתעי ל' עוקבן בר נחמיה ריש גלותא משמיה דשמואל
(ה) דינא דמלכותא דינא ואריסותא^א דפרסאי עד מ' שנין *והני זהרורי דובין
ארעא לטסקא וזיניהו זביני וה"מ לטסקא *אבל לכרנא לא מ"ט כרנא אקרקה
דגברי מנח רב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו שערי דכרנא משתעבדי
לכרנא אמר רב אשי אמר ל' הונא בר נתן קשי בה אמימר *א"כ במלת
ירושת בנו הבכור דהוה ליה ראוי^ב ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק א"ל^ג
אי הכי אפילו טסקא נמי אלא מה אית לך לזימור דיהיב טסקא ומית הכא
נמי דיהיב כרנא ומית אמר רב אשי אמר ל' הונא בר נתן שאילתינהו לספרי
דרבא ואמרו ל' הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע ולא היתם לאוקומי
מילתיה הוא דאמר^ד ואמר רב אשי *פרדכת מסייע מתא וה"מ דאצילתיה מתא
*אבל אנדיסקי סיעתא דשמוא היא אמר רב אשי *דיוחנן *המצד והחצב מפסיקין
בנכסי הגר *אבל לענין פאה וטומאה לא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אפילו
לפאה וטומאה פאה מאי היא דתנן^ה *ואלו מפסיקין לפאה הגזול והשלולית
ודרך

המס שכן דינא דמלכותא דמאן דיהיב טסקא ליכול ארעא כדאמר לעיל: וזינייהו זביני. מה שקומין הקרקע מעבדי המלך בשביל המס
שנותנים מכרן קיים דדינא דמלכותא דינא ואם יחזרו בעלים ראשונים או יתעשרו ויחזרו להחזיר המס להני זהרורי לא יוכלו לערער על
הני זהרורי כלל דזינייהו זביני: וזהרורי. על שם נחלה שקרוי וזהרר לקמן בפרק המוכר את הבית (דף קכ"ג:) ואי א"ל וזהרר אפילו צמתי
ופרדיסי והלך תלת מילי קמיתא דינא דמלכותא דינא וצאריסא דפרסאי והני זהרורי שחליין צדינא דמלכותא דינא הכי תלת: והני
מילי. דזינייהו זביני אי וצין לטסקא בשביל מס הקרקע שלא נתנו הצעלים: אבל *כרנא. בשביל כסף גולגלתא שלא פרעו
מוכרו להם עבדי המלך קרקעותיו של זה לא הוו זביני דאין זה דינא דמלכותא לגבות הקרקע בשביל מס הראש כי אם בשביל
מס הקרקע: אקרפתא דגברא מנח. או יתפשוהו עד שיתן מאליו או יצטרך מן העיר והך מלחא גמרא קאמר ליה: אפי' שערי
דכרנא. שכר נחלה מן הקרקע ומונחין בכדו וכל שכן קרקע עומה ולא שגא וצין ארעא לטסקא או לכרנא וזינייהו זביני דהכי
הו דינא דמלכותא: שערי דכרנא. כלומר כל מטלטלין שיש לו בעולם משועבדין למלך בשביל מס ראשו והיכא דלא פרע נתחייב כל
אשר לו ומי שיקנה מעבדי המלך צין קרקעות צין מטלטלין וזינייהו זביני: אם בן. דאפילו שערי דכרנא משתעבדי לכרנא היכי
יתקיים הכחוש דכתיב (דברים כה) בכל אשר ימצא לו הרי באותה המלכות בעלת ירושת צו הבכור דכל ממון האב אם מת ולא
פרע עדיין כרנא דשנה זו הוה ליה ממונו ראוי דאינו מוחזק בו כלל כי אם המלך דשעבד המלך עדיף משאר שעבדין וכגוון דמי ומיהו
לאו אחקפתא מעלייתא היא דאיכא למימר אין הכי נמי חבטל וחבטל לשם וצאריסא דפרסאי יתקיים דשכחיה לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה:
אי הכי אפי' טסקא נמי. רב אשי הוא דקפריך עליה דלמימר הכי דכיון דקשיא ליה לאמימר הכי אפילו כי אמרין ארעא לטסקא אשחעבדא
לדברי הכל א"כ בעלת קרקעות ירושת צו הבכור: א"א באי אית *ד' *מימר. היכי דמי דלא חבטל כגון דיהיב טסקא של
אותה שנה בחלתא השנה ומית דעד סוף השנה אינה משועבדת למלך עוד והוה ליה מוחזק וטול צו בכור פי שנים ה"ו: וא"א היא
(ג) התם. לית הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע דלא משתעבדי לא קרקעות ולא מטלטלין לכרנא ואי וצין לכרנא לא הוו זבינייהו זביני
דכרנא אקרפתא דגברא מנח ואינהו ספרי דרצא דאמרי הלכתא כרב הונא לאוקומי מלתיהו צו לקיים מעשיהם ושטרות שכתבו
על מירת קרקעות שנמכרו לכרנא וצאו לומר דמשחעבדי לכרנא כדי שיהו המכירות והשטרות קיימין ומיהו שלא כדן נכתבו

דינא דמלכותא דינא. דהגזול (ה) קמא
(ב"ק דף קכ"ג:) אמר מדע דקטלי דיקלי
וגברי גברי ועבדין עלייהו: דאריסא
דפרסאי ארבעין שנין. חזקת פרסיים
מ' שנים היא ע"י דינא דמלכותא
דאע"ג דלא קני אינש אלא בשטר
מיהו אם החזיק בה עכו"ם מ' שנים
ובא ישראל וקנה ממנו הו קנין גמור
ולא יוכל ישראל אחר לומר שלי היא
שגולה עכו"ם ממני ואע"ג דאמרין
(לעיל דף קכ"ג:) ישראל הבא מחמת
העכו"ם הרי הוא כעכו"ם ואין לו חזקה
אלא דהוהא שטרא שמכרה ישראל
לעכו"ם הכא יש לו חזקה. אי נמי אחא
לאשמועינן דאע"ג דבשאר מקומות
הוא חזקה לישראל צ"י שנים בדרך
פרס אינה חזקה בפחות ממ' שנים
דדינא דמלכותא הוא שם כן: הני
זהרורי. בעלי נחלות העשירים קומים
מעבדי המלך שדות עמי העיר שאין
יכולין ליתן הטסקא למלך והן פורעין
את המס ומחזיקין בקרקעות בשביל

המס שכן דינא דמלכותא דמאן דיהיב טסקא ליכול ארעא כדאמר לעיל: וזינייהו זביני. מה שקומין הקרקע מעבדי המלך בשביל המס
שנותנים מכרן קיים דדינא דמלכותא דינא ואם יחזרו בעלים ראשונים או יתעשרו ויחזרו להחזיר המס להני זהרורי לא יוכלו לערער על
הני זהרורי כלל דזינייהו זביני: וזהרורי. על שם נחלה שקרוי וזהרר לקמן בפרק המוכר את הבית (דף קכ"ג:) ואי א"ל וזהרר אפילו צמתי
ופרדיסי והלך תלת מילי קמיתא דינא דמלכותא דינא וצאריסא דפרסאי והני זהרורי שחליין צדינא דמלכותא דינא הכי תלת: והני
מילי. דזינייהו זביני אי וצין לטסקא בשביל מס הקרקע שלא נתנו הצעלים: אבל *כרנא. בשביל כסף גולגלתא שלא פרעו
מוכרו להם עבדי המלך קרקעותיו של זה לא הוו זביני דאין זה דינא דמלכותא לגבות הקרקע בשביל מס הראש כי אם בשביל
מס הקרקע: אקרפתא דגברא מנח. או יתפשוהו עד שיתן מאליו או יצטרך מן העיר והך מלחא גמרא קאמר ליה: אפי' שערי
דכרנא. שכר נחלה מן הקרקע ומונחין בכדו וכל שכן קרקע עומה ולא שגא וצין ארעא לטסקא או לכרנא וזינייהו זביני דהכי
הו דינא דמלכותא: שערי דכרנא. כלומר כל מטלטלין שיש לו בעולם משועבדין למלך בשביל מס ראשו והיכא דלא פרע נתחייב כל
אשר לו ומי שיקנה מעבדי המלך צין קרקעות צין מטלטלין וזינייהו זביני: אם בן. דאפילו שערי דכרנא משתעבדי לכרנא היכי
יתקיים הכחוש דכתיב (דברים כה) בכל אשר ימצא לו הרי באותה המלכות בעלת ירושת צו הבכור דכל ממון האב אם מת ולא
פרע עדיין כרנא דשנה זו הוה ליה ממונו ראוי דאינו מוחזק בו כלל כי אם המלך דשעבד המלך עדיף משאר שעבדין וכגוון דמי ומיהו
לאו אחקפתא מעלייתא היא דאיכא למימר אין הכי נמי חבטל וחבטל לשם וצאריסא דפרסאי יתקיים דשכחיה לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה:
אי הכי אפי' טסקא נמי. רב אשי הוא דקפריך עליה דלמימר הכי דכיון דקשיא ליה לאמימר הכי אפילו כי אמרין ארעא לטסקא אשחעבדא
לדברי הכל א"כ בעלת קרקעות ירושת צו הבכור: א"א באי אית *ד' *מימר. היכי דמי דלא חבטל כגון דיהיב טסקא של
אותה שנה בחלתא השנה ומית דעד סוף השנה אינה משועבדת למלך עוד והוה ליה מוחזק וטול צו בכור פי שנים ה"ו: וא"א היא
(ג) התם. לית הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע דלא משתעבדי לא קרקעות ולא מטלטלין לכרנא ואי וצין לכרנא לא הוו זבינייהו זביני
דכרנא אקרפתא דגברא מנח ואינהו ספרי דרצא דאמרי הלכתא כרב הונא לאוקומי מלתיהו צו לקיים מעשיהם ושטרות שכתבו
על מירת קרקעות שנמכרו לכרנא וצאו לומר דמשחעבדי לכרנא כדי שיהו המכירות והשטרות קיימין ומיהו שלא כדן נכתבו

ר"ן נדרים כח.

במזבח העומד מא"י. שלא צמנות המלך. וכתבו צמנסות דדוקא צמלכי עוצדי כוכבים^ט אמר דדינא דמלכותא דינא מפני שהארץ שלו ויכול לומר להם אם לא תעשו מצותי אגרש אתכם מן הארץ אבל צמלכי ישראל לא לפי שא"י כל ישראל שותפין בה. וכי אמרינן דינא דמלכותא דינא ה"מ לענין שאם קנה אחד^י מכם זה חייבים ליתן לו את המכס וכן נמי אם לא קנה אותו אלא שהוא ממונה לגבות את המכס שאינו רשאי ישראל חצירו לישבע שהן תרומה דליכא אונסא כיון דדינא דמלכותא דינא^י: היכי

יו נדרים תלמוד בבלי עמוד מס 70הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

רשב"ם ב"ב דף נד:

כוכבים צמנסות בלא שטר מן העובד כוכבים: והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא. כל מקום וארנוניות ומנהגות של משפטי מלכים שרגילים להנהיג צמלכותם דינא הוא שכל בני המלכות מקבלים עליהם מרצונם חוקי המלך ומשפטיהם והלכך דין גמור הוא ואין למחזיק צממון חצירו ע"פ חוק המלך הנהיג צעיר משום גזל: ומ"בא אמר: לא ליכול ארעא

כד בבא בתרא תלמוד בבלי עמוד מס 118הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

כסף משנה הל' גזילה פ"ה הי"א

יא וכו' אבל מבם שפסקו המלך וכו' ולא עוד אלא שהוא עובר המבריח ממכס זה וכו' בין שהיה המלך עכו"ם בין שהיה המלך ישראל. נראה לכאורה שטעמו משום דאל"כ כי אקשי צפ' הגזל בתרא להצריח מהמכס מי שרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא ה"ל לשנויי כאן צמלך ישראל כאן צמלך עכו"ם. אבל יש לגמגם בזה משום דאיתא התם בגמ' איכא דמתני' (לה) אהא נודרין להרגין ולהרמין ולמוכסין וכו' שהיא של בית המלך אע"פ שאינה של תרומה וכו' והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא וכו' רב אשי אמר צמנס עכו"ם דתניא ישראל ועכו"ם שצאו לדין וכו' ור"ע טעמא דאיכא קידוש השם הא ליכא קידוש השם צאים (צעקופין) וגזל עכו"ם מי שרי והתניא וכו' מניין לגזל עכו"ם שהוא אסור וכו' ל"ק כאן בגזלו כאן בהפקעת הלואתו פי' רש"י הפקעת הלואתו שאין גזל ממנו שרי כי ליכא חילול השם כגון היכא דטען ליה ליורש נתתים לאציק ומת דלא ידע עכו"ם דמשקר ולהצריח מכם הוי כהפקעת הלואתו. והשאל כיון דהצריחה מן המכס לא הוי אלא כהפקעת הלואתו אמאי אסור להצריח מן המכס צמלך עכו"ם. ושאל י"ל דהכא שאני שהעמיד המלך ישראל לגבות לו חלקו והוי כאילו המלך עצמו גובהו דהשאל מלכד שאם יודע יש חילול השם בדבר אפשר שיהיה סכנת נפשות בדבר אבל עכו"ם שחבר המכס מן המלך שאז אם יודע לא יהיה בדבר סכנת נפשות מאחר שאין המלך מפסיד בזה הוא שאמרו שמואל להצריח ממנו המכס דהוי כהפקעת הלואתו:

יא (נויקין) משה בן מימון (רמב"ם) עמוד מס 72הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שיטת הרשב"א בתשובה – הובא בב"י חו"מ סוף סי' כ"ו

ובהרי"ט סי' קע"ט: **בתב** הרשב"א
בתשובה לענין דינא
דינא דע שלא אמרו אלא במאי דאיתא
ארמנא דמלכא ונדבריים שהם מדיני
המלכות כי כמו שיש לנו משפטי מלוכה
כמו שאמר שמואל לישראל (שמואל א ח)
כך נשאר העכו"ם דינים ידועים יש
למלוכה ועליהם אמרו דיינים דין אבל דינים שונים בערכאות אין אלו משפטי
המלוכה אלא הערכאות דנין לעצמם כמו שימצאו בספרי הדיינים שאם אי אתה
אומר כן בטלת ח"ו דיני ישראל עכ"ל. עיין במהרי"ק סי' ס"ו וקפ"א וקצ"ה בענין
דינא דמלכותא ועיין בדברי רבינו סימן שס"ט:

חוי"מ א יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס 80 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

רמ"א חו"מ סי' שס"ט סעי' י"א

ב [יג ג] הנושא אשה במקום שדיני עכו"ם ומתה אשתו לא יוכל אבי אשתו או שאר יורשיה לומר כל הנושא אשה על דעת
המנהג הוא משא ומדון הדבר בדיני עכו"ם דאם מתה (לא) יורשה בעלה או כדומה לזה וליכא בזה משום דינא דמלכותא
(כ"י כס"י כ"ז כסס חשיבה הרשב"א) בא (י) דלא אמרינן דינא דמלכותא אלא בדבר שיש בו הנאה למלך או שהוא למקנה
בני המדינה אבל לא [יד] שידוע בדיני עכו"ם דא"כ בטלו כל דיני ישראל [מהרי"ק שו"ת קפ"ט כסס רסנ"א]:
חוי"מ ג קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 485 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ש"ך חו"מ סי' ע"ג ס"ק ל"ט

בדינינו. אחת שהרב כתב לקמן ס"ס
שס"ט בהג"ה ח"ל הנושא אשה במקום
שדיני בדיני עכו"ם ומתה אשתו אין

יכולים יורשיה לומר כל הנושא אשה פ"ד המנהג הוא נושא וגדון הדבר בדיני עכו"ם דאם מתה לא יורשה בעלה וליכא בזה משום דינא דמלכותא
דלא אמרינן ד"ד אלא בדבר שיש בו הנאה למלך או שהוא למקנה בני המדינה אבל לא שידוע בדיני עכו"ם דא"כ בטלת כל דיני ישראל עכ"ל
ומשמע לכאורה מדבריו דבמה שהוא למקנה בני המדינה אמרי' ביה דר"ד ולפי' היה אפשר ליישב דבריו כאן קצת דווקא שא"י למכור המשכון בפחות
משנה הוא למקנה בני המדינה אבל לפע"ד גם דבריו דלקמן ס"ס שס"ט י"ג ואנה מלא וזה דמה שהוא למקנה בני המדינה אמרי' דר"ד אפי' נגד דין תורה
וקרי בחשו' הרשב"א שמעם תקור הדין והנושא אשה כי לא כתב בכל התשובה רק שחלילה שגדון בדין עכו"ם נגד דין תורמינו. ועוד דמי מפיס
א"כ בכל דיניהם נימא שהוא למקנה בני המדינה ומ"ש מהרי"ק לפיל היינו דוקא לפנין ארנוניו' ומנהגות של משפטי המלכים כי ה"ק היינו דוקא
לפנין ארנוניו' שנוגע למלך דא"כ כל הדין נוגע למלך עצמו והזכיר בו הוא כבא מכח המלך או במנהגות של מלכים אף ע"פ שאינו נוגע למלך עצמו
כיון שהוא משפט המלך במדינה ואינו נגד דין תורה אמרי' דר"ד אבל דין שבין אדם לחברו פשיטא ופשיטא דלא ואף שיפסקו בדיניהם כן משום תקנה
בני המדינה (ואין להקשות מפרק חזקה הכתים (דף ר"ה פ"ב) גבי מלכא אמר לא ליקני אלא באגרתא ונתבאר לקמן סי' קצ"ד ס"ב ואע"כ דהתם
בדינינו קונה בחזקה שאני התם כיון דהקרקע הוא של עכו"ם אזלינן בחר דין עכו"ם ואמרי' נמי דישאל הראשון אדין עכו"ם סמך וכן בפ"ק דגטין
(דף י) ונתבאר לפיל סי' ס"ח מ"א דשטרי מתנות הטולים בעש"ס כשרים היינו נמי כיון דשטרי פשוט בערכותיהם א"כ אדינא דמלכותא סמך ועוד
תירץ בנפח"ס שער מ"ו ח"ח בפנין אחר סך דחזקה הכתים ודפ"ק דגטין ומ"ש לפי דברי הרמב"ן בנפול התרועות שם לריך לחרן כמו שכתבתי פ"ש
וד"ק) ואם באנו ליישב דברי הר"ב דלקמן ס"ס שס"ט י"ל דה"ק דלא אמרי' דר"ד אלא בדבר שיש בו הנאה למלך או שהוא למקנה בני המדינה
מש שאין הדין מפורש אלינו אבל לא שידוע בדיני עכו"ם נגד תורמינו כי וכן תיקן וביאר בע"ר שזמן להדיא לקמן ס"ס שס"ט ח"ל לא אמרי' דינא
דמלכותא אלא בדבר שיש לו הנאה למלך או שהוא למקנה בני המדינה בפנינו. משא ומתן שביניהם אבל שאר דינים דיני תורה המפורסמים בינינו
כגון שהם מכשירים עד א' ואפילו הוא קרוב או פסול וכיוצא בדברים אלו דינים פרטיים שבין ישראל לחבירו פשיטא שלא נדון בהם כמותם דא"כ
בטלו ח"ו כל דיני תורה מישאל וכן הנושא אשה במקום שדיני עכו"ם ומתה א"י יורשה לומר כל הנושא אשה פ"ד המנהג הוא נושא דשא
פשוט בינינו להבטל יורש את אשתו כי עכ"ל וכן משמע במ"ע שם שכן כוונת הר"ב שם. אבל דברי הר"ב כאן ל"ע: (ב) דו"ס לומר
חוי"מ א קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 400 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שו"ת מהרש"ג ח"ג סי' קכ"ה

בדבר שאלתו אי אמרינן דינא דמלכותא דינא צמח שהמלכות גזר לזרז תיקון השוכרים במדינה, כן אמת דלשוכרים הוא עוצב ותיקון אצל לבעל הבית המשכיר הוא קלקול וחסרון, שאדם אחר משתמש בשלו בעל כרחך, ומאי חזית דאזלת צתר השוכרים לקרותו תיקון, זיל צתר המשכירים דהבית והחנות הוא שלהם והוי קלקול, ואם כן אפילו להרמ"א צחו"מ סימן שס"ט סעיף ח' והחולקים על הש"ך סימן ע"ג ס"ק ל"ט מודים דלא אמרינן צכהאי גוונא דינא דמלכותא דינא כיון דלא נוכל לומר על זה שהוא לעוצב בני המדינה.

ואין להקשות לפי זה דאם כן איך נפרש דברי הרמ"א בסימן שס"ט הכ"ל דמשמע מדבריו לזרז תיקון המדינה אף שאינו גוגע לַמֶּלֶךְ עָלְמוֹ אמרינן דינא דמלכותא דינא ואיך משכחת לה הלא בדיני ממונות לעולם מה שהוא תיקון לזה הוי קלקול לזה. ומאליה צו"ת השיב משה בסימן י' שמדבר בזה ומתחילה הקשה על דברי הש"ך בסימן ע"ג הכ"ל ולצדוק החשובה הפלה גם הוא דלא אמרינן צכהאי גוונא דינא דמלכותא דינא.

ונראה לי לזרז תיקון המדינה לא הוי אלא כמו כן דינא דסימן רנ"ט צחו"מ להחזיר אצידה לאחר יאוש או אצידה דשטפה נהר וכן צדק דינא דסימן שצ"ו בגניבה וגזילה לאחר יאוש ושינוי רשות דכלל הני חין להמואל וכן להקונה שום הפסד מכיסו ואין אמרינן מתחילה לא נעשה הפקר על ידי דינא דמלכותא ואפילו אם נעשה הפקר מ"מ אסור לו להמואל אותה לזכות צה בשביל עצמה אלא על ידי דינא דמלכותא מחויב לזכות צה בשביל הצעלים וזה הוי שפיר תיקון המדינה וגם לו ליכא הפסד וחסרון כיון דגם מתחילה לא היה שלו. [וכהאי גוונא מצינו במסכת שבת צפרק מי שהשחך דף קנ"ג וצא"ה סימן רס"ו דבמי שהשחך לו בדרך התירו לו להניח על החמור או לתת לעבד"ם וכמה אופנים. אצל צמ"א לא התירו משום דלא חשוב הפסד כיון דלא היה מתחילה שלו ורק שעתה צה לזכות הוי רק מניעת הריוח ולא חשוב הפסד].

ומיזשב בזה מה שנתקשה שם צהשיב משה מהך דסימן רנ"ט סעיף ז' צהג"ה צמ"ל מהארי והדוב וזושו של ים הרי אלו שלו ואם גזר המלך חייב להחזיר מכח דינא דמלכותא וכן בסימן שצ"ו סעיף ז' צהג"ה דהכי נהיגי עכשיו להחזיר כל גניבה אפילו לאחר יאוש ושינוי רשות מכח דינא דמלכותא אלמא דאמרינן דינא דמלכותא דינא עכ"ד. ולהג"ל יוחא דהתם הוי רק מניעת הריוח כיון דגם מתחילה לא היו שלו לא חשוב הפסד ע"כ אמרינן דינא דמ"ד. והנני בזה ידידו דו"ש וש"ת

שמעון גרינפעלד

שו"ת אגרות משה חו"מ ח"א סי' ע"ב

להנה מה שהאריך כתר"ה בענין דינא דמלכותא קשה לכתוב בענינים אלו משני טעמים חדא מטעם שכתב בשו"ת השיב משה שהביא כתר"ה שיש מבוכה רבה ^{שני הטעמים} בין הפוסקים וסתירות רבות וצריך לזה עיון חמון רב אולי יעזור ה' להבין לאסוקי להלכה וכ"ש לקטני ערך כמוני. ועוד מטעם שבל יתראה ח"ו שאנו מקטינים כבוד המלוכה דמדינתנו בפה אשר אנחנו מחויבים להכיר להם טובה על החסד שעושין עמנו ועם כל אחבנאי שבמדינה הזאת ואנחנו מברכים אותם ומתפללים להשי"ת בכל עת ושעה לשלום המדינה ונשיאיה ושריה כאשר נצטוינו. ולכן אין רצוני לכתוב ולדון בזה. וגם אין להוסיף על דברי כתר"ה כי שפיר כתב בעצם הענין.

אבל לע"ד ^{דבר טעמים} בעובדא זו דעשו מדינא דמלכותא שהמשכיר אינו יכול להוציא את השוכר אף אחר שכלתה זמנו כל זמן שרוצה לדור שם. אין הנידון כאן מצד דינא דמלכותא אלא לאלו ששכרו קודם שנעשה הדין שאז היתה השכירות בסתם רק להזמן שהתנו והיה רשאי המשכיר להוציאו והיינו צריכין לדון אם יש בזה דין דינא דמלכותא דינא. אבל לאלו ששכרו אחר שכבר נעשה הדין מהמלכות ולא התנו בפירוש שכשיבא הזמן יהיה מחוייב לצאת אלא סתם הוי כהתנו שאדעתא דדין המלכות השכיר לו והשטר שעשו על שתי שנים הוא רק שלא יוכל השוכר לצאת קודם השתי שנים משום שעל השוכר לא עשו המלכות שום דין והוצרך המשכיר לעשות שטר שלא יוכל לצאת. וכן הוא שלא יוכל המשכיר

ד (ח"מ א, אר"ח ב, אה"ע ב) פיינשטיין, משה בן דוד עמוד מס 123 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

דרכי משה חו"מ סי' שס"ט ס"ק ג'

וכתב ב"י לעיל ס"ס כ"ז בשם הרשב"א דלא אמרי' דד"ד אלא מה שהוא מדיני המלוכה אבל דינים שדנים ערכאות אין אלו ממשפטי המלוכה אלא הערכאות דנין בעצמן כמו שימצאו בספרי הדיונים שאם אי אתה אומר כן בטלת ח"ו דני ישראל עכ"ל, ואפשר שלזה נתכוין מהרי"ק בתשובה דלעיל, וכתב מהרי"ק שורש קצ"ב בשם הרשב"א, דכל דבר שהמלך עושה לתקנות המדינה הוי ד"ד ואפי' אם אמר ממון של פלוני יהא לפלוני וע"ש. וכתב נ"י פ' חזקת הבתים דף קפ"ה ע"א בשם הר"ר יונה שאם יכול ישראל לכוף חבירו בדין ישראל ואין המלך מקפיד לכוף בדיני שלו נמצא שלא פקע זכותו של ישראל מחמת אותו ד"ד אא"כ הולך לדון בערכאות כיון שלא קבל המלך הדינים ההם אלא בערכאות שלהם, עכ"ל. ול"נ כן מדברי המרדכי פ' חזקת הבתים דף ר"נ ע"ד דכתב, דד"ד לענין חזקת חלונות וע"ש, מיהו אפשר דרבי' יונה לא קאמר אלא בדבר שאינו מדין המלוכה אלא שחקק המשפטים בערכאות כיצד ידונו ולכן אין צריכים לילך אחר אותו משפט כדברי הרשב"א דלעיל. ובמרדכי פ"ק דגיטין דף תר"ו מד"ד וכתב שם ע"ד דאפי' בין ישראל לחבירו יש בו משום ד"ד וכן משמע מדברי התוס' וה"ה שכתבי לעיל דבריהם לענין משכון וע"ל ס"ס ס"ח מד"ד שכתבי שם בזה:

חזון איש ליקוטים סי' ט"ז (חו"מ)

אבל כשתחלת הנידון בין ישראל לחזרו אין כאן ד"ד ודיינין לה' **בדיני ישראל**, וזה דעת כל הפוסקים שכן מבואר בלי

ח"י הרמב"ן שהביא בעור ס"ס ס"ח שאם יש צער דבר הפוסטו ע"פ תורתנו השער פסול שאין המלכים מקפידים אלא בהכשר שערות שלהם מבואר שאם היו מקפידים שידונו כדוניהם היה גם זה בכלל ד"ד וכיון שאין מקפידין אם פוסלין משום דבר שאנו פוסלין בנעשה בישראל אין כאן ד"ד, וכן הג"י צ"צ נ"ה א' הביא דברי הר"י, וזו כונת רש"א למש"כ הד"מ בעור ס"י שס"ט סק"ג, והיינו טעמא דאנו דנין לעולם בין ישראל לחזרו בדיני ישראל ואין משגיחין בדיניהם.

ולפיכך יש להמחש על הכתוב במדרכי פי הגזל בחרף צדק ר"י צ"פ דין צמי שמכר את המשכון סוף שנה מד"ד והביא רא"י מפ"ק דגיטין ותימה מה נשתנה דין זה מכל דיני חורב שבין ישראל לחזרו ובד"מ בעור ס"י ע"ג ס"ק ו' פ"י דברי המדרכי דד"ד חשיב כמנהג והמלוה בתם ולא פירש זמן דעתו כפי הנהג עם העכו"ם אבל לשון המדרכי נ"ט, וע"י בהשגחה הרי"י צ"י ס"י שס"ט [אח"כ ראיתי בש"ך ס"י ע"ג ס"ק ל"ט פ"י ג"כ דברי המדרכי משום מנהג ולי בש"ך ז"ל קשה לכיון שאין חילוק בין דין מפורש לאינו מפורש ואין כלל דין שאינו מפורש שכל מפורש בחרף אלא שכן הוא הדין שאם משכנו סחם נריך צ"ד לשקול את האומד עד כמה מחל לו שלא יתבענו ודינא דמלכותא מכרעת את האומד וכיון דמורגל אללנו דינא דמלכותא דינא אף שזה רק בתנאים מיוחדים מ"מ זה משפיע על בני אדם לסמוך בסתמא על שיטור שהם דנים וזו כונת הראב"ד בש"ך ס"ק ל"ו, וגמלא דאנו דנין בדיננו ולא בדיניהם].

ב) ובישראל שקנה שדה מן הנכרי צ"צ נ"ד צ' פסקו הפוסקים דאי איכא ד"ד נועל שער מן הנכרי ומוציא מן המחזיק, ולי' דאע"ג דהשתא הוא דין בין ישראל לחזרו מ"מ כיון דהיתה של נכרי והלוקח ממנו תוצעו השער עדיון חשיב זכותו של נכרי ויש צדק ד"ד שיזכה הלוקח בנעטרו [מיהו למש"כ הרי"י בש"מ שם דבאמת הופקעה השדה מן הנכרי אין ד"ד שהתא שלו בש"כ וגם הלוקח אין לו תציעה לנכרי וגמא תהעריב המלכות צדק, מיהו צדקו בחצו דחוצע את הנכרי כדין דלא נתן לו משתיו אלא אם תהי' לו הקרקע].

וראובן ושמעון שלקחו בתים מצי נכרים שהביא המדרכי פי חזקת דאין לה חזקת חלונות כיון דד"ד שזה פותח חלונות לחזרו וחזרו בונה כנגדן וסותמן לכשיראה, גמי טעמא הוא דלא זכה בחזקת חלונות שלא זכה צדק הנכרי המוכר לו וזה דלא כמש"כ בד"מ ס"י שס"ט סק"ג דזה פליג על הרי"י, וכן מה שסוים בד"מ שם דהרי"י לא קאמר אלא בשאינו ד"ד אינו מוצן ודברי הרי"י מבוארין בש"מ שהנס ד"ד אלא דסתמא אינו אלא על אומתו ומה שנוגע לזכותו אבל לא בין ישראל לחזרו, וזו גם כונת רש"א שאין ד"ד עלינו אלא אם הוא דבר שפוגם למלכות אם אין אנו זכירים זה כגון מסים או ציינו לבין אימחור, וההיא דמדרכי בחזקת חלונות כדפירשנו חדע שהרי בכל חזקת חלונות דנין בדיני ישראל דיכול לעכב עליו לפתחן ויש להן חזקה אע"ג שאין כן ד"ד.

חשן המשפט קרליץ, אברהם ישעיהו בן שמריהו יוסף עמוד מס 464הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ר"ן נדרים כח.

במזבח העמוד מאלי. שלא זמנות המלך. וכתבו בחספות דדוקא זמלכי עוזדי כוכבים¹ אמר דדינא דמלכותא דינא מפני שהארץ שלו ויכול לומר להם אם לא תעשו מלכותי אגרש אתכם מן הארץ אבל זמלכי ישראל לא לפי שא"י כל ישראל שותפין בה. וכי אמרינן דינא דמלכותא דינא ה"מ לענין שאם קנה אחד² מכאן זה חייבים ליתן לו את המכס וכן נמי אם לא קנה אותו אלא שהוא ממונה לגבות את המכס שאינו ראוי ישראל חזירו לישבע שהן תרומה דליכא אונסא כיון דדינא דמלכותא דינא³: היכי

יו נדרים תלמוד בבלי עמוד מס 70הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ר' העניקין

הפרדס שנה ל"א

חברת ז' סי' נ"ד אות י'

מה שכתב הר"ן בנדרים כ"ח בטעם דינא דמלכותא דינא משום שהארץ שלו ויכול לגרשם מן הארץ. אין הכונה דוקא כשיכול לגרש, אלא העיקר שיש להם טובה מן השלטון הן בעצם הישוב שיושבים בגבולו והן, ובעיקר בטובות תמידיות כגון, כשהשלטון מספיק להם מזון בזול, ומים, ומאד בזול, וגשרים ודרכים מתוקנים ומגין עליהם ובכ"ה כשיש מלכות ישראל שמספקת להם כל הנ"ל, ג"כ כחם כח מלכות א"י אפילו כשהם עבריינים, אם תהיה קים מהדברים התלויים במנהג, אבל כשהם נגד התורה לא משגיחין בהן. והוא ענין דברי הנמוקי יוסף בנדרים, ואין לעשות מחלוקת בינו ובין הר"ן, כי דברי הר"ן אמורים כשאין המכס לטובת העם שאז רק למלך א"י יש לו רשות לזה מטעמו דהר"ן, ודברי הנמוקי יוסף כשהם לתועלת בני המדינה, ואמנם כשיש חקים מיוחדים ע"פ תה"ק לא אולינן בתרייהו.

לא הפרדס עמוד מס 262הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

רשב"ם ב"ב דף נד:

כוכבים זמנות בלא שטר מן העובד כוכבים: והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא. כל מקום וארנוניות ומנהגות של משפטי מלכים שרגילים להנהיג זמלכותם דינא הוא שכל בני המלכות מקבלים עליהם מלכות חוקי המלך ומשפטי והלכך דין גמור הוא ואין למחזיק זממון חזירו ע"פ חוק המלך הנהוג צעיר משום גזל: ומ"כא אמר: לא ליכול ארעא

כד בבא בתרא תלמוד בבלי עמוד מס 118הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שו"ת חת"ס חו"מ סי' מ"ד אות ד'

והנה צפא דינא דמלכותא דינא כ' רש"ס צ"צ כ"ד ע"ב הטעם שהמדינה עלתה כיחא לבו ח"ל כל מקום וארנוניות ומנהגי של משפטי מלכים שרגילי להנהיג זמלכותם דינא הוא שכל בני המלכות מקבלים עליהם מלכות חוקי המלך ומשפטי והלכך דין גמור הוא ואין למחזיק זממון חזירו ע"פ חק המלכות הנהוג צעיר משום גזל עכ"ל. צ"ל ומה שחילק גמורה הוא ונ"מ כל זה כשאין מחנך למ"ש חורה צהדי אצל כשהמחנך למ"ש חורה צהדי אזי חס' נולך חו"ה אין שומעין ק"ו נולך ישראל זה מוצא מלשון רש"ס שם ד"ה ומלכא אמר וכו' שכ' וא"כ יקנה זה המחזיק הואיל ואין לו שטר מן הנכרי וכו' עכ"ל משמע דגוי ודאי אסחלק צווי כדכתי' צקפר אוריחא דמשה דגוי משהלק מהקרקע צכסא אע"ג דמלכא אמר דאין משהלק צכסא אין זה כלום והרי העכו"ם משהלק ממילא א"כ א"כ לא יקנה מההפקר כי מלכא אמר דלא יקנה אלא צשטרא זה אינו נגד הכתוב צחורה שאפי' ישראל היכי דלא צמכא דעת' לנתיק צכסא לא קנה אלא צשטרא הנה מוצא דנגד דין חורה אפי' מלך חו"ה אינו יכול ומה שאינו נושא צחורה חס' מלך ישראל יכול להנהיג ולא מיצעי' מנהגי ונימוסי' מדינה שצין אדם לחצרו כגון קנין קרקע צשטרא דהתם מיידי צהכי אלא חס' העלה חס' וארנוניות ומכס' נמי אמרי' שצני מדינה מלכות מוחלי' על ככה ואפילו מלך ישראל דינו דין וכ"כ להדי' רמב"ם פ"ה מחל' גזילה:

אך הר"ן בנדרים כ"ח ע"א כ' ח"ל וכו' חוס' דוקא צמלך חו"ה אמר דדינא דמלכותא דינא מפני שהארץ שלו ויכול לומר להם אם לא תעשו מלכותי אגרש אתכם מן הארץ אבל זמלכי ישראל לא לפי שא"י כל ישראל שותפים בה וכו' עכ"ל ע"ס. ומ"כ כל דלא פליג אלא צמקיס ומכס שומעיל על כרחם ס"ל לא שייך לומר בני מדינה כיחא לבו אלא משום שהוא אדון הארץ וא"כ יש לחלק צין מלכי ישראל למלכי חו"ה אצל צמנהגי ונימוסי' כמו צ"צ כ"ד ע"ב מודה ר"ן דהטעם משום דכחא לבו ואין לחלק צין מלכי ישראל לחו"ה ויצא לקמן חו"ה:

ה (חו"מ) סופר, משה בן שמואל עמוד מס 52הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

חידושי הרשב"א גיטין דף י:

דף י ואי בעית אימא הרי חוץ מבגיתוי נשים • כלומר חוץ מכל שטר שכל גמר עיניו תלוי בו בגיתוי נשים ושטר מחנה דכותיה הוא ופסול • ואיכא מאן דאמר חרי לישני פליגי אהדדי דלשמואל לשטר מחנה העול' בערכאות קנה • וללישנא דחרא לא קני • ואפילו היכא דאיכא הרמנא דמלכא ואיכא מאן דמפרש דלא פליגי אלא דשמואל היכא דאיכא הרמנא דמלכא ופירוק' דתרא היכ' דליכא הרמנ' דמלכ' וזה נר' עיקר דהא ק"ל בעלמא דינא דמלכות' דינא ומ"ש הכא ויש דוחי' ולא אמרינן דינא ד"ד אלא בדברים שהן להגות המלך וכאזנה שאמרו דב"ב (כו א) מלכא אמר לא ליקני איניש ארע' אלא באיגרת' כלו' שיחתום הוא את השטר ויקיימו כרי שיקח הוא את חוקו וכדאמרינן נמי הדע דקטלי דיקלי ועבדי נישרי ועבדין עלייהו והכא בשאין לו למלך בדין זה שום תועלת ואינו נר' מדאמרי' ההם דב"ב (נח א) א' רבא הני תלת מיילי אשתעי לי עוקבן בר נחמיה משמע דרבא דינא דמלכותא דינ' אריס' דפרסאי עד ארבעין שנין כלו' דינ' דמלכות' דינ' ומלכ' אמר והמנהיג שהועיל חזקה לנכרי בארבעין שנין והכא מאי הגאה ותועלת יש למלך בזה • ורבינו הרב נ"ח פירשה לזו בפרק ח"ה דה"ק חני חוץ מבגיתוי נשים ולא משנינ' ליה משום דינ' דמלכות' דינ' לפי שאין המלך משקיע ממון ישראל אלל חבירו אלא כ"ז שהוא בא לדון בערכאות שלהם הילכך אע"פ שעשה ישראל שטר לחבירו בערכאות שלהם לא הופקעה השדה מן המוכר על אותו שטר כ"ז שלא באו בערכאות שלהן • והא דקאמר שמואל טעמ' משום דינ' דמלכות' דינא חידושי שאין המוכר יכול לחזור בו עוד שכבר הופקעה ממנו השדה בדינ' דמלכות' וכשיחזיק בה רלה יזכה ולא בשטר עצמו זוכה בה וכמו שאתה אומר בשטרי מכר דבזוי קני א"ל איפשר בשטר וכדאמרינן התם האי סהומת' קניא באתר' דנהיגי למיקנ' ודינא דמלכות' נמי כמנהג' הוי ע"כ לשונו שפי' שם וזה' הרי"ף ז"ל לא נהבירו דברים הללו שהביא שתי הלשונות ולא כ' הלכת' היכי : אבל בתשובת שאלה מלאתי לו כלישנ' דחר' ובמתנה לא קנה • ומדברי רש"י ז"ל דס"ל דאמרי' הכא דינ' דמלכות' דינ' היכ' דאיכא הרמנ' דמלכ' כפירוש' מליעאה דכתיבנ' לפי שפי' הוא ז"ל במשנתו כל השטרות העולין בערכאות ש"ג כשרים משום דדינא דמלכות' דינ' • הא דמשנינן דינא דמלכות' דינ' א"נ חני חוץ מבגיתוי נשים ב' אבן-אדרת, שלמה בן אברהם (רשב"א) עמוד מס' 280 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

פכ"ו א אבל כל השמירות שחזתמן עכ"ס וכו' וכן שפיר הוראות ומתנות
 וכו'. מ"ש שטיר ממנו כתב העור כפי" ק"ה כגון שדי נמנה על
 שטיקרק הקינן נעשה על ידי השטור והם תחומים בו וכן משמע ממפסעל הלישנא דגמרא
 ודקאמר אלא תמנה בחלי קני לה כדאי שטור האי שטורא כשפסעל בעלמא הו"ל כן פירשי

35

א. קורט שס סי' ת"ב:

משנה תורה <מהדורה חדשה> - יג (משפטים) משה בן מימון (רמב"ם) עמוד מס: 163 הודפס ע"י אוצר החכ

[illegible][illegible][illegible]

(1) וכתב שד' ונתנה אף לפי קצתהם להחיות ע"פ הדין"ס שפנה ו' חלה
הרי הוא בקצת מן הדין אצל שטטן זו הוויא דמיל' דחורין בלי
בסיון תל"ג ואולי"ס אף אין שם הסתם אלא דרך לכל זה אצ"ר הסביון
ובתב"א ה"א ה"א"ל ז"ל א"ל הניג' הניג' וט' כבר כתבתי בתפלת סיון זה שדע
בשקרא דליכא הורמנא דמנכא מני חון חבנני גש"ס אצל ב' איכא הורמנא
הנכא הוא בנפיקו פקרא הכור: וכתב בתשובה כלל ז' סיון ג' איכא סיון
ז"ל בנכא ואל"ס חקיימיס בחכ"ו חו המנכא בנכא חו הקיימיס דשיכא נה
נכא ונכא: ונ"ל: ואל"ס ה"ר"ס דלדנא ליכא דינא דמלכותא סיבוי השפוט נעש
דינא דמלכותא הוא שלא יהי השפוט נעש"ס אלא בערכאות וכן היה בתקופת
ז' מה שפנן שטער דרש"אכער: משום דינא דמלכותא דינא אע"פ ש' חקית ק"י
חבנניס גש"ס ונ"ל דנח חלד שמי חושג אל"ס השפוט העולות עכשיו
ולפיקר בן שאלן המתחייב ב"א חתום ידו א"ט חושג להס' ולא אדון בנכא כלל
החתימים ב' סמוך לשטר קודם חותם הערבי ואם אמר לו בשעת הקצין ק"י הוי
אצל ה"ר ג' חתום"א כתב שלא קנה אלא בכביצ' חתום וכתב בשב"ס
שד"כ דכל לשון אצל ע"ל: וכתבנו אחרי כן בסיון חתום"א כתב שנאצל ב' חתום
ונר"ץ: איכא סיוס השטר מחכיצת הסופר חלד' זה שיחוס' הכרי הכתיבה אחד
השקין וחי הוא זה כלומר לה' הסופר שחריצ' אותן השקין באלו' לה' הדיק'
השקין סיוסו לא שטע' מחכיצת הסופר שכח השטר ונ"ל הוא חתום"א לה' הכרי
וה"ל שני עדים: [ט'] **ובתשובה** חתום אחד ס' בסיון חתום"א כתב דהדיק'
חקקס וכתב שד' אפילו חתום אחד ואל"ס חתום אחד ליגרסין אל"ס
וגדולה מוז' אמרו (קדוש"ס ב') בעל חומר חתום"א ואל"ס חתום ליגרסין אל"ס
וחת' ונתן ליגרסין ב' שיחור השל"ס אף בלאו כן הדין ואל"ס חתום דשניס חתומי
אמר אף חתם בשטר חייב אע"פ שלא היה: ונ"ל רבינו ואפילו נמסרו בפני ישראל
שניה סבור שכתו שנאמרים חתומי ע"ט"ס כך נחמדים לחסור פנאים' והא' ליחל

נעשה בקצאנא חכמא בעקלמא דא אנה' שדא אה"כ על קול' (ב) עינ' בתשובה
דחזאנו קשים וד' לחשבי' חילולא כסא שילבוהו בשם דרבי'ס בספד וב' וד' פל' ד
קול' נעשה בקצאנא פסולא דא בשפירי' כקא וסבסא אד' און אל המעט אלא שיהי' דא
הארוכהו להשיבי' כל השפלות העשית' תוקמיהו וסבסא קול' ובתב'
מתי' ברא דאג' דמלכותא פסולא דא אגרינ' דר' אלא לריבוס' אלא לתורהו חזק' בעינ'
ד' וד' פל' דא גישהו ד' קצאנא ע"ל דהא דר' דר' דר' וספסא דכב' דא דת' קול' דרבי'

[illegible]

(י) ודרב"ה כ' דשטרי חבר וט' פי' הרמ"ה חולק וכנה דכשטרי הדלות אם נמסרו בכפי עדי ישראל דדעי למיקיייהו וכו' גזין זו וז"ל הרמ"ה ו"ל כחכ בסברה הראשונה דשטרי הדלות אפילו אם נעשו בערכאות ונמסרו בעדי ישראל איין כלום דאין להם דין שטרי חבר הנעשים בערכאות ודלא כהרמ"ה ואע"ג דגם במ"ט

[illegible]

בשטר כשר דלראיה בעלמא הוא
ברזני עכ"ם כיון דבעלי דבר
האיתעביד קמיהו לא הוה
ידיה דרשטי מבר והלאה
אות שנעשו בין בערכאות בין
השאל ידיעו לפקיהו ומכירין
כזו בשעה שנסחר לפניהם ועל
לכתוב ככל תיקון השטרות ואין
לשאר קרין בשמן או במקום
שטרות או הם כשרים לגבותו
כ בערכאות ואם חסר דבר אוד
הו וא"ר ש"ל כתב כסברא
דרת העשויין בנמורין של מלות
פירוש

[illegible][illegible]

כתב (ת) הכתיב שערות העשויין בטורין על חלכות וט' עד סוף הסמן
 חומר בדברי הל' פיר' כ"ו החלכות וט' ובקט פיר'כ"ג בסמן פ'
 ובקט עד בסמן ר"י ו' וקטקט עד אל' הכתיב' וט' עד לט' עד לט' שמוטט פ'מר
 חזית' (נד') ובקט עד טס [יא] ובקט עד הרי י' במתקט ו' קטן סודר והעכר
 נמתן גומר הכתיב נקט קטן ד'ו דחוח אל' חרע נספ' [יב] ואל' חסות
 נמתן כתת חתמט ד'קטקט פיר' אל' כ'ט כ'טס חקטקטס הכטס הכטס
 חוט אל'ט לשפ'רד השפ'רד ואל' לחוט שטע'וקט דכדר שאל'ט שטע'ל שטכ'ל וידע'ס
 דכר ו' נרוד גר'ולטו ואל' על פי השפ'רד' חוט כק' דכ'וטס חט' מ'ח' ככר הכיר
 ס'ול

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

יחדיו בלל רחיש בחרה כללל בע"מ קי"ל דוגר מוכנסקס אשו זימן מוכנסקס ושקן דמס
מסרת אמרמן דמסרת כלמרת לא מסינףס כיטט לרש"ל מכל לא מסינףס ושכי קי"ל פב"ל
טב"ס ממוססו עזיס דמסר רש"י דמסר שמיס מסיס לא מסיס חוק :

[illegible]

760

יכולותיהם הדפוס ישירות מן התכונה

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה

(עמוד מ"ח: 269) הודפס ו"ל? אוצר הסרמה

ניצור 'הרגיז' - חש"מ א ציבורי וז' אשר ורצל הניצורים

מסמך מס': 207/2019, 15.12.2019

© 2007 The Authors
Journal compilation © 2007 Blackwell Publishing Ltd

ש"ך חו"מ סי' ע"ג ס"ק ל"ט

יכוניס יורשיה נומר כל הנושא אשה פ"ד המנהג הוא נושא ונרון הסדר בדיוי פכ"ס דאס מהס לא יורשה בעלם וליכל כזה משום דינא דמלכותא דלא אמרין ד"ד אלא בדבר שיש בו הנאה למלך או שהוא לתקנת בני המדינה אבל לא שידונו בדיוי פכ"ס דא"כ. בטעם כל דיוי ישראל פכ"ל ומשמע לכאורה מדבריו דבמה שהוא לתקנת בני המדינה אמר"י ב"ס דר"ד ולפ"י היה אפשר ליישב דבריו כאן קצת דושו ש"י למכור המשכון כמחמת משנה הוא לתקנת בני המדינה אבל לפע"ד נס דבריו דלקמן ס"ם שס"ס ז"ע ואנה מלא וסדמה שהוא לתקנת בני המדינה אמר"י דר"ד אפי' נגד דין תורה וסרי כחשו' הרשב"א שמעם מקור הדין והנושא אשה כו' לא כתב בכל ההשגחה רק שמלילם שדון דיון פכ"ס נגד דין תורתיו. ועוד דמי מפ"ס א"כ בכל דייניס יומא שהוא לתקנת בני המדינה ומ"ס מהרי"ק לפ"ל סייע דוקא לפנין ארנוני' ומנהגות של משפטי המלכים כו' ה"ק היינו דוקא לפנין ארנוניות שמונע למלך דא"כ כל הדין מונע למלך פלמו והואוהו בו הוא כבא מנח המלך או במנהגות של מלכים אף ע"פ שאינו מונע למלך פלמו כיון שהוא משפט המלך במדינה ואינו נגד דין תורה אמר"י דר"ד אבל דין שבין אדם לחברו פשיטא ופשיטא דלא ואף שפסקו דייניס כן משום תקנת בני המדינה (ואין להקשות מפנין חוקת הכהנים (דף י"ה פ"ב) גבי מלכא אמר לא ליקי אלא באגדתא ונפבאר לקמן סי' קל"ד ס"ב וזע"נ דהסם דייניו קונו במקום שאי הסת כיון דהקדמם (הוא שם פכ"ס אוליך כמר ד"ד א"כ ארנוני' נמי כיון דהסטר פשוט דבמדינתא א"כ ארניא דמלכותא סמך ועוד דק') ונפבאר לפ"ל סי' ס"ה ס"א דשדתי מנהגות סטולים כבש"ס כשרים היינו נמי כיון דהסטר פשוט דבמדינתא א"כ ארניא דמלכותא סמך ועוד תירץ בבש"ס שער מ"ו ס"ח בפנין אמר קד לחוקת הכהנים ודפ"ק דגטניו ומ"ס לפי דברי הרמב"ם בפסל התרומות שם לירך לחזק כמו שכתבתי ע"ש ודוק) ואם באנו ליישב דברי הר"ב דלקמן ס"ם שס"ט ז"ל דסיק דלא אמר"י דר"ד אלא בדבר שיש בו הנאה למלך או שהוא לתקנת בני המדינה מה שאין הדין מפורש אליליו אבל לא שידונו בדיוי פכ"ס נגד תורתיו כו' וכן חיקן וביאר בע"ר שזן להדיא לקמן ס"ם שס"ט וז"ל לא אמר"י דינא דמלכותא אלא בדבר שיש לו הנאה למלך או שהוא לתקון בני מדינתו בפניני' משא ומתן שביניהם אבל שאר דייניס דיוי תורה המפורסמים בינינו כגון שם מכשירים עד א' ואפילו הוא קרוב או פסול וכיוצא בדברים אלו דייניס פרטיים שבין ישראל לחבירו פשיטא שלא נדון בהם כמחמת דא"כ כסלו ח"ו כל דיוי תורה מישראל וכן הנושא אשה במקום שדיוי פכ"ס ומהא א"י יורשיה לומר כל הנושא אשה פ"ד המנהג הוא נושא דלא פשוט ביניו דהבפל יורש אח אשתו כו' פכ"ל וכן משמע בממ"ס שם שכן כוונת הר"ב שם. אבל דברי הר"ב כאן זל"ס : (ב) וז"ל לומר